

ДИВНА ВУКСАНОВИЋ

НА БАЗЕНУ

ИЗЛОЖБА

Лежала је на степеништу у мраку. Око ње су пловиле слике. Тачније, таласале су се, обртале око замишљене осе, приближавале и удаљавале; она је душом прилазила њима, а потом се ногама одбијала о понеки детаљ који би засметао, висио или штрчао у стварности. Чинило јој се да је свест у стању да, попут огромне црвене лопте, плута заједно с телом и сликама, док су руке биле слободне. Можда се померала и опраштала од нечега. Ронила је све дубље, ту, међу усковитланим сликама – неких се само сећала, а остале су јој биле напросто надохват руке. Или нису, мада је деловало да су разбацане свуда по степеништу, као нечији живот који је вечито текао, одлазио и враћао се у измењеном облику.

А како је све започело? Сећала се. Испрва је прстима нежно додиривала тродимензионалну позивницу коју је претходног дана затекла пред улазним вратима, у плавичастој коверти са равно шест водопада исликаних на полеђини сјајног папира. Већ при првом додиру хартије која је била посебно дизајнирана за изложбу, осетила је некакав свеобухватни, готово телесни трептај, као да улази у море; а затим и доживљај мрешкања и непрестаног преливања који ју је подсетио на јутра и прозрачну кожу далеке рођаке што је рано преминула од последица упале бубрега. Могла је, такорећи, да опипа све оне топле и хладне наборе, текстуру и кретања морских струја преко којих је прелазила прстима, а онда се додир претварао у нешто друго, нематеријално, немерљво велико или мало, у покушају да претражи само дно. Али дно чега?

Тог дана неколико пута ухватила је себе како кришом изнова урања у позивницу; било је ту нечег што јој је за живота недостајало,

као изгубљена сестра које се једва сећала. Прамен плаве косе, сребрна минђуша са висуљком, дводелни купаћи костим и осмех који је први улазио у море да се окупа, чинили су преостала сећања на биће кога више нема. А можда га није ни било, осим у осећањима која је побуђивао позив на изложбу. Свеједно, сада је на степеништу, изван свог сна, поред базена где се изгледа утопила...

Дуго су је тражили, међу свим тим сликама, док се неко није сударио с њеним телом које је, испуштајући заостале мехуриће, најзад испливало на површину. Изложба је одавно била затворена, а она извучена на суво, привремено положена на степениште. Та привременост одужила се све до мрака, слике су се најпре помешале, а онда насумично падале крај ње; тачније у барице које су се обликовале око тела. Имала је утисак да није сама.

Наравно, на отварању изложбе било је много света: фото-репортери, бринете, тинејџери, ликовни критичари, покварењаци свих фела. Конобари су пливали са послужавницима што су вирили изнад воде, заједно са шампањским чашама. Изложбена поставка била је необична. Чинила ју је инсталација са провидним цевима на којима су висили радови тројице авангардних уметника из Средње и Јужне Америке. Налазила се у унутрашности базена, тачније у води. Слике су биле јарких боја, апстрактне, различитих величина, и постављене у неколико нивоа, као у некаквој вишеспратној воденој галерији. Заштићене материјалом који их је чувао од оштећења, али и омогућавао неки посебан доживљај дубине, показале су се осетљивим на додир, те им уопште није било лако прићи. Бежале су од посетилаца, мењале места, као да су живе и узнемирене.

Усред поздравног говора уметника из Белизеа, одржаног са ивице базена, и то на течном француском, једном високом госту, за кога се по ликовним салонима причало да је на потерници Интерпола, испали су кључеви од аутомобила у изложбени простор, па се обезбеђење потрудило да се, пробијајући се кроз експонате, привезак од платине са кључевима врати власнику у најкраћем року. Хостесе у атрактивним баде-мантилима, са огрлицама од свежег цвећа, мувале су се горе-доле по ободима базена, помажући посетиоцима да се спусте ка сликама, или – што је био ређи случај – оданде изађу.

Потом је уследила дегустација. Једна невидљива рука делила је љубитељима уметности ЛСД, кокаин, опијум, синтетичке дроге, већ према куповној моћи и потреби. Тако су већини конзумирана уметности, у овом веселом простору с дискретним мирисом хлора, зенице биле видно проширене како би од света и уметности упили што више садржаја. Осим опијата, посетиоци су од особља

добијали и колачиће среће и цедуљице са мотивационим порукама: „Повуци се из живота”, „Ником ниси потребан”, „Заборави на разум”, „Пређи границе пристojности и убиј!” Надахнути овим и сличним порукама, неки су по више пута ускакали у базен, понеко је вриштао, а двојицу посивелих и потпуно беле косе, обезбеђење је на носилима изнело из простора и истоварило негде у мрак. Светла су се наизменично палила и гасила, налик на све те умове који су уживали у чарима изложбе.

После отприлике сат и по од отварања, гужва у базену постала је несношљива. Једно дресирано прасе, очито нечији кућни љубимац, судећи по елегантној розе огрлици, ришкало је по скупоценим салонкама, сандалама са позлаћеним каишићима и угланцим мушким ципелама што су окруживале базен и подводну изложбу. Питала се зашто су неки људи окрутни према другима носећи им бол. Можда није добро разумела савремену уметност, све те крваве инсталације, зачине од млевених људских кожура и костију, дрангулије и ратове. Све се то одједном вртело око ње, а затим побегло у воду.

Након флеша, учинило јој се да присуствује важном историјском догађају – нападу немачких зависника на Пољску 1939, а потом и Француску, наредне године. Крајичком свести призвала је тај догађај. Јасно је видела све – како Хитлерови генерали шаљу дрогу војницима у борби. Затим, у неком чланку новијег датума, присећала се како је прочитала да је само у нападу на Француску војницима подељено 35 милиона пилула Первитина, што је, заправо, била синтетичка дрога метамфетамин коју су немачки војници звали и „чоколада за тенкисте” и „Герингове пилуле”. Истине ради, треба се подсетити да су и савезници сличне пилуле слали својим борцима како би их стимулисали за војевање и победу. Да ли је иједна слика на овој изложби говорила о томе? Није знала одговор пошто су експонати упорно бежали од људи, скривали се у дубини, покривали једни друге. Као да су се стидели. Велика уметност нашег доба крила се од својих конзументата, док су је ови мотрили, копирали, дигитализовали, продавали и препродавали у бесцење.

Користећи гужву у базену, покушала је да приђе једној слици, да је омирише, заборавивши на чињеницу да је у води. Била је то примамљива апстракција, састављена од црвених и жутих правоугаоника, који су се, како јој се чинило, увијали пред њеним погледом. Замислила је да се приближава неком лековитом биљу, урамљеном у оквир у облику саксије која се љуљушкала тамо-овамо у води. Заронила је дубље, све док ножним прстима није дотакла дно, а потом се одгурнула навише, како би у односу на слику

била у истој равни. Али, неколико тела омело је жељени додир и испречило се између ње и експоната. Гужва око слике постајала је све већа: мноштво руку, ногу, кравата и чарапа вртело се поред ње. Узалуд је настојала да доплива ближе, слика јој је стално измицала. Можда и с разлогом.

Изронивши на површину, осврнула се око себе. Доживљај није био исти. Овога пута, никога није опазила у базену. А око њега, радници у комбинезонима ћутке су износили слику по слику, тело по тело. Све је било побацано на гомилу. Као на ломачи. Да ли то значи да је завршни перформанс био неко ритуално, колективно убиство које је пропустила да види јурећи свој доживљај; можда наручено од стране богатих колекционара, кријумчара уметничких дела, дубоке државе или мафије, запитала се плашећи се шта ће с њом бити. А онда је помислила да можда сања, да је усред ноћне море која јој се пела уз кичму, завршавајући на уснама, у замрзнутом крику.

Убрзано је дисала. Трудила се да покреће само ноге, такорећи, нечујно, мада је било скоро немогуће да је не приметите напред базена. Није смела да изађе, нити да зарони. Пливала је у месту. Неодлучна, збуњена, престрављена. Један комбинезон окренуо се према њој и пружио јој руку. Је ли то био позив смрти? Није имала времена за размишљање. Допливала је до ивице базена, придржала се за пружену руку. Робот јој је помогао да изађе, а затим окренуо леђа како би прикупио шарене паприће околно. Све их је бацао на импровизовану ломачу.

Куда сад да се запути? Роботи у комбинезонима незаинтересовано су радили око ње. Можда им је промакло да је жива, да је ту, међу њима, и да тражи излаз... Изнурена, нагазила је на нечију салонку, затетурала се и упала у базен. Овога пута није прошла неопажено. Комбинезони су се окренули ка њој. Зажмурила је, пливајући наслепо.

Када је отворила очи, била је на сувом. Ломача је уклоњена. Покушала је пузећи да изађе са пливалишта. Осећала је бол и стид. Вероватно је остављена да живи како би камере до краја испратиле њену драму. Некако се довукла до степеништа. Ту, у полумраку, ум јој је био бистрији. За тренутак, избегла је смрт захваљујући роботима. Њхова бездушност била је савим рационална. Они живот нису уништавали, само су скупљали његове остатке. На памет јој је пао бестселер „Најбоља свекрва на свету”. Наслов се комотно могао применити на роботе у комбинезонима, те тихе улезе који су јој сачували живот. А онда, нешто је замирисало, као уметност, као изгубљена слика и црвено-жута апстракција коју је читав живот узалудно тражила.

БЕСКОНАЧНО

Кажипрстом је лупнула на дугменце 22. Лифт се покренуо. Великом брзином кретао се ка последњем спрату хотела. Пошто је изашла из кабине, Марина је направила још корак-два, аутоматски дланом прешла преко сензора с црвеном лампицом. Стаклена врата бешумно су се отворила. Свеже јутро испунило јој је плућа. Застала је, зажмурила, удахнула дубоко три пута. По савету терапеута, испила је неколико гутљаја минералне воде из љубичасте бочице коју је увек носила са собом. Град је вероватно још спавао, помислила је. Доручак се служио тек у осам. Имаће довољно времена, поред пливања, и за гимнастику.

Летња тераса с базеном, са северне стране заштићена стакленим ветробранима, састојала се из два дела. Једну целину чинио је кутак за релаксацију са скулптуром „Пољубац летње кише”, савременог монголског аутора који већ деценијама живи и ствара у Америци. Статуета од светлуцајућег камена, издигнута на дрвено постолје, мењала се у складу с углом посматрања и осветљењем; у ствари, сама структура минерала који је услед неравнина и природне несавршености мењао боју, давала је статуи чаробан изглед. Било је ту и неколико плетених столица са плавим јастуцима, две-три лежальке, те мноштво декоративног биља чије је лишће, обликовано попут повећих лопти, изгледало као високе пудле у оближњем парку. На сточићу поред једне од лежальки блистала је пепељара од истог материјала, као и скулптура. Мењала је боје на јутарњем сунцу.

Померивши лежальку и два сточића, направила је место за простирку и започела с вежбама. Пошто је завршила предвиђену серију, захвалила се телу што је издржало напоре, обрисала лице пешкиром и запутила се ка базену на другом делу терасе, надајући се да остали гости још спавају и да ће бесконачност припасти само њој. Успут јој је дошло да пољуби једну од биљака која се танком гранчицом повила ка њој, али се ипак предомислила. Нико јој, наравно, не би пребадио да је лујка, како би то рекла њена мама. Али ипак... Пожелела да што пре ускочи у безмерност плаветнила, испод које се будио град. Погледом је пратила светлосне одејаје који су варљиво титрали одозго наниже, па се, одбивши се о мирну водену површну, враћали тамо негде, где су похрлили сви које је волела. Замерила им је, није требало толико да журе. Али у бесконачност, заправо, нико није каснио.

Можда би било добро, помислила је, да се, док остали не дођу, попне на дрво са кружно фазонираном крошњом и одатле шишаркама гађа пролазнике. Ову лудост је, међутим, могао да прекине

било ко – чувар који ту ради, перачи прозора... Одједном, мисли као да су нестале из њеног ума. Повремено јој се дешавало да заборава куда је пошла и зашто је ту; последњом снагом покушала је да се присети. Све је, такође, видела – и плави бескрај, и разбацане књиге по поду свог изнајмљеног стана, унформисана лица која су је терала да пије неку течност све док се не унереди, и душу своје баке, како се чешља у измаглици; али ничему није могла да припише смисао. Да ли сам то ја, питала се док је, придржавајући се за металну шипку, лагано улазила у базен. Понадала се да ће је свежа вода разбудити, пренути, да ће се свест разбистрити. Корачала је наниже. Све дубље. А онда је изгубила тло под ногама и запливала.

Већ у наредном тренутку, безбрижно се љуљушкала на води, погледа упереног у небо. Неважно је ко сам, треба да обавим задатак, а успут и уживам, што да не. О мени ће писати у новинама, снимаће се филмови, деца ће ме препознавати у онлајн простору – ту ће их мој аватар подучавати тангу и издајама. Све је то део живота и одвија се у туђем филму. Ми смо само дугме, обично, као оно у лифту. Возимо се по наруцбини, сунчамо по навици, незнани смо гости хотела званог Живот. Ту је све наопако у односу на смрт. Јер, смрт је лака и жељена као обавеза да се домогнемо мира, да дотакнемо суштину, у пролазу, макар у том претварању из једног у други облик, воде у небо и неба у нас.

Заронила је. Под водом није смела очи да отвори због хлора. Пошто је стигла до ивице базена, налактила се на непрекорно угланцане плочице и осмотрила небо без птица, град без скровишта. Ту нико није могао умаћи, свако је био на задатку, ошамућен, унезверен, неповерљив. Марина је дубоко удахнула и изнова заронила. Пошто је скоро минут била под водом, одлучила је да отплива још мало и лагано крене на доручак. Није јој се журило. Могла би да се посвети бескрају, тамо где се светови уливају један у други и постају оно у шта је стално урањала, тражећи излаз. То је, ваљда, била намена тих бесконачних кровних базена – да се на небу, а ипак у води, остетиш као код куће, да течеш, да се мењаш и претвараш у ништа.

Аларм јој је запарао уши. Ништа необично, помислила је. То је упозорење за госте да у наредних сат-два не излазе из хотела, како се не би нашли у опасности. Уличне борбе у овом делу града биле су уобичајене. Сви бољи хотели тада би се затварали, док се не заврши окршај између полиције и наоружаних група домородаца. Да, управо тако су називали староседеоце који су повремено уносили немир на градске улице, вичући, бацајући каменице или димне бомбе. Власти су то сматрале недопустивим и директним

ударом на економију, а полиција се, по наређењу градоначелника и његове свите, сурово обрачунавала са становништвом. Чак и са децом, пошто су она непрестано урлала и ометала јавни ред. На-послетку, требало је уклонити сва та тела и опрати крв с асфалта, како би се саобраћај одвијао нормално; и уобичајена јутарња шетња била омогућена кућним љубимцима, јер су они понајвише реаго-вали на стрес.

Па добро, таман ће се све то рашчистити док буде доручко-вала, тако да ће стићи да подигне беле сандале које је наручила у својој омиљеној продавници – савршено се слажу с њеном новом пословном хаљином на тегет-беле пругице, коју је јуче поподне подигла са хемијског чишћења. Ако се ствар на улици одужи, може да се врати на базен. Важно је да се одмори, пошто је од су-тра чека посета фармацеутској корпорацији, од које треба извући податке о новој технологији прозводње статина коју су први раз-вили у свету. Невероватно је да су захваљујући тој технологији успели да од неугледне куће постану глобални лидер у иноватив-ној производњи тражених медикамената. Инвеститор је, наравно, био непознат, а корпорација је преко ноћи, након проналаска хи-пер-инхибитора, постала водећа у области прозводње те класе.

Из мисли ју је пренуло неко чангрљање, па лупкање и потом пригушено псовање. Звуци су долазили, такорећи, ниоткуда; као да су допирали право из бесконачности. Повици који су били све гласнији, одјекивали су одбијајући се од воде. Марина никако није могла да одгонетне одакле, заправо, долазе. Али, бука јој се све више приближавала. Изашавши из базена, запутила се ка делу те-расе одакле је, како јој се чинило, допирао звук. Ту су се заврша-вале противпожарне степенице, које раније није приметила. Пошто се плашила висине, није смела да им се приближи, а ни да погле-да наниже. Намеравала је да се врати у собу, истушира и крене на доручак.

Обмотала је пешкир око струка, протресла косу, покупила сламнату торбу, шешир и папуче за плажу. Лаганим кораком запу-тила се ка излазним вратима. Иза себе је поново чула гласове. Није се освртала. Код излазних врата најпре је кроз стакло приметила једну, а затим две особе. Прва је замахнула нечим и врата су се разбила у парампарчад. Закорачила је унатраг. Двојица наоружа-них људи, у полицијским униформама, нашли су се испред ње, на тераси; затим су ту ускочила још двојица, па још неколико њих. Као да је нису приметили, нешто су размењивали међу собом.

Иако се укочила од страха, мозак јој је радио беспрекорно. Одмах је одбацила претпоставку да је у хотелу избио пожар. Ово је уистину имало везе с уличним борбама, аларм се огласио због тога;

све ће се ускоро решити... Ту је полиција, не треба ни о чему да брине. Важно је да се кроз крхотине неозлеђена пробије до лифта. Ударац с леђа вратио ју је у стварност, а затим је добила још један, снажнији. Пала је.

Крајичком ока видела је како са противпожарних степеница на терасу с базеном искаче мноштво унформисаних лица заузимајући кров. И да су, заједно с појачањем што је истрчало из лифта, пообарали сунцобране и саксије са дрвећем и цвећем; и загазили у воду с репетираним пушкама. Иако ошамућена, покушала је да прати шта се дешава. Потом су стигла још тројица специјалаца с фантомкама. Вукли су са собом окрвављено тело. Могао је то бити учесник у уличним борбама, бегунац који је спас потражио у њиховом хотелу. Групица из лифта докотрљала је још два или три тела – гомила се непрекидно повећавала. Чинило се да су нека од њих обезглављена; било је ту подераних ногавица, згрчених шака, окрвављених очију.

Неко ју је успут шутнуо реда ради. Осетила је само nelaгoду, али не и бол. Оставили су је да лежи на месту на ком се затекла, с папучом коју је стискала у руци. Већину тела побацали су у бесконачни базен, а одатле претурили преко ивице крова.